

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

Q. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGVRALIS.

29

DE
**EXISTIMATIONE
FAMA ET INFAMIA
EXTRA REMPVBLICAM,**

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENBVRGICO ET DVCATVS MAGDEBVRGICI
GVBERNATORE &c. &c.

PRÆSIDE

PRORECTORE MAGNIFICO

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
ICTO POTENTISSIMI REGIS BORVSSIÆ AC REVEREND.
ET SERENISS. DVCIS SAXO - NVMBVRG. CONSILIARIO
RESPECTIVE INTIMO, PROFESS. IVR. ORDINARIO
ET FAC. IVR h. t. DECANO,
IN ALMA FRIDERICIANA
PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & Doctoralia Privilegia rite capeffendi

IN AUDITORIO MAIORI

HORIS ANTE ET POMERID. D. XVI. FEBR. MDCCIX.

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTET,

ZACHARIAS SCHMIDT, GORL. Lvs.

Advoc. Provinc. Ordin. Iurat.

✠✠✠✠✠✠✠✠ (5½) ✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠
HALÆ MAGDEBVRGICÆ, LITTERIS Salfeldianis.

DISSECTATIO INVALENTIALIS

DE
EXISTIMATIONE

FAMA ET INFAMIA
EXTRA REMPUBLICAM

DA PHILIPPO VII HELMO

PRINCIPIS BORSSENI MARCHIONIS BRAN

DENBURG ET DUCIS SACCINGENSIS

TRONICOPOLIS MAGNIFICENTIA

DI CHRISTIANO THOMASIO

RECTORIS UNIVERSITATIS ALBERTINAE

WITTEBERGENSIS

PROF. PUBL. MEDICINAE

JACOBUS SCHMIDT, COE. I.

ADVOC. PROVIN. O. SAC. PALAT. ELECTOR. SACCINGENSIS

IN AEDIBUS M. J. B. SCHMIDT, LIT. TER. SACCINGENSIS

DISSERTATIO INAUGURALIS.
DE
EXISTIMATIONE FAMA ET
INFAMIA EXTRA REMPUBLICAM
PRIMA FUNDAMENTA.

SUMMARIÆ.

Occasione dissertationis. In singulis juris titulis contineri themata dis-
sputandi non vulgaria. §. I. Adeoque non minus in titulo de
his, qui notantur infamia. §. II. Inprimis, cum in doctrina
moralis nondum genuina fundamenta hujus doctrine jacta sint.
§. III. Scopus dissertationis, prima saltem fundamenta ejus po-
nere. §. IV. Existimatio & fama vel bona vel mala. Illa hu-
jus loci §. V. Existimatio etiam de nobis ipsis, fama saltem
de aliis dicitur. Bona fama non est in potestate nostra. §. VI.
Existimationi de nobis ipsis, fama non semper respondet, partim
de jure, partim de facto. §. VII. Meiis infamia intuitu in-
nocentium saepe iustus est. Noviter explicata lex 7. pr. quod
autem. caus. §. II. Existimatio & fama bonum, vel verum
vel apparens. §. IX. Existimationis & fame definitio genera-
lis atque differentia adhuc alia. §. X. Valor seu quantitas
moralis duplex, vel pretium, vel existimatio §. XI. Fama &
existimatio vel simplex, vel intensiva, sed hætenus obscurius
propositæ. §. XII. Declaratio, quid propriè sit existimatio sim-
plex

plex & intensiva. §. XIII. Quae bonitas in utraque existimatione consideretur, & quae existimationem veram & fucata[m] constituat. §. XIV. Existimatio sui ipsius tam simplex, quam intensiva intuitu virtutis. §. XV. Differentia inter intensivam & simplicem existimationem declaratur ex doctrina de bono honesto, decoro, justo. §. XVI. Effectus infamiae & existimationis utriusque intuitu sui ipsius. §. XVII. Appetitus utriusque huius existimationis est appetitus veri boni. §. XVIII. Comparatur utraque existimatio agnitione communis sultitia. §. XIX. Maxime vero propria. §. XX. Unde caret sapiens acquiescentiam in seipso & ejus fructus noxios. §. XXI. Item virtutem fucata[m] idearum Platoniarum & supercilii Stoici. §. XXII. Reliqua bona existimationem sui ipsius nec augent, nec minuunt, eorumque contentum nimium sapiens eque caret desiderium. §. XXIII. Bona fortuna nec propter se appetit, nec saltem sumit, sed appetit propter alios. §. XXIV. Modestate tamen, uti & ipsam famam, gloriam & claritatem nominis. Quomodo haec inter se differant. §. XXV. Nec meruit sapiens infamiam non meritam. §. XXVI. Diviso superior inter existimationem sui simplicem & intensivam illustrata ex Horatio. §. XXVII. Item Seneca &c. Explicatur Grotius. §. XXVIII. Existimatio sui ipsius annon habeat etiam effectus externos? §. XXIX. Bona fama & infamia, justa & injusta easdem habet regulas, quae existimatio sui ipsius. §. XXX. Duplex famae consideratio pro diversitate status naturalis & civilis. §. XXXI. Fama simplex in statu naturali quid? §. XXXII. Ea non amittitur per peccata imbecillitatis humanae, quae deserviuntur. §. XXXIII. Quilibet praesumitur bonus intuitu famae simplicis, non intensivae. §. XXXIV. Nec fama haec ab illo probanda, qui in ea se fundat. §. XXXV. Effectus famae simplicis sunt debita communia omnibus hominibus pacifice viventibus. §. XXXVI. Ita, ut eorum violatio justam bello causam prebeat, nisi sint, officia humanitatis. §. XXXVII. Infamia fama simplici opposita. Notatus Pufendorfus, quod haec referat lenones, meretrices, mendicos. §. XXXVIII. Ut qui

qui pertinent ad infamiam fame intensiva oppositam §. XXXIX.
 De furibus professis Aegyptiorum, etiam a Pufendorffio hic
 allatis. § XL. Ut & de furtis a Lacedaemoniis permisisti.
 §. XLI. Fontes variantium iudiciorum vulgariū de infam-
 tia, quatenus est oppositum fama simplicis. §. XLII. Hanc
 infamiam non esse simplicem, sed intensivam, ortam quidem ex
 lesione aliorum dolosa, sed variorum graduum. §. XLIII.
 Infamiam hanc Pufendorffius in duas species dividit, quarum
 utraque iterum deleri potest. §. XLIV. Magis perspicue tres
 ejus species constituuntur. Effectus minoris infamiae, intuitu
 lesi. §. XLV. Intuitu aliorum qui similiter ledi poterant.
 §. XLVI. Effectus majoris infamiae. §. XLVII. Maxima
 infamia quae? §. XLIX. Et ejus exempla §. XLIX. An
 & integra civitates hac infamia laborare possint §. L. De-
 scriptio civitatum secundum Pufendorffium, quae media infam-
 ia laborarint. §. LI. Huc pertinent exempla civitatum apud
 quos atrocitas erga alias gentes fuisse in usu. §. LII. Latrocinia
 haec, nec licita esse nec maximam infamiam operari, sed
 mediam. §. LIII. Aliud exemplum talium civitatum ex ipso
 Pufendorffio. §. LIV. Cur hoc exemplum idem omiserit in
 opere majore. §. LV. Effectus maximae infamiae. §. LVI. Non
 commode huc referri a Pufendorffio licentiam violendae fidei.
 §. LVII. Quod confirmatur ex alio loco ejusdem. §. LIX.
 Fama intensiva in statu naturali. Ejus fundamentum, & or-
 namentum. §. LIX. Effectus duplex, laus & honor. Horum
 differentia & signa. §. LX. Cur ad fundamentum,
 honoris naturalis praeter virtutem requiratur commu-
 niter etiam potentia. §. LXI. Ad laudem & honorem in sta-
 tu naturali nemo cogi potest. §. LXII. Ergo in statu na-
 turali non est fundamentum definiendi controversias de
 praecedentia. §. LXIII. Videlicet theoretice. Adjunt tamen
 duae observationes practicae. §. LXIV. Oppositum fama inten-
 siva duplex: vilitas & infamia simplex. Haec est infamia, infam-
 ia & improprie dicta, cum possit cum fama simplici esse con-
 juncta. §. LXV. Exigui effectus hujus infamiae in statu

naturali. §. LXVI. Conclusio. Difficultas doctrinae de fundamentis fama & infamiae in statu civili. §. LXVII.

§. I.

Occasio dissertationis. In singulis juris titulis contineri themata disputandi non vulgaria.

Um sollicitus essem de themate non vulgari, in quo elaborando vires meas exercerem, rursi primum, cum amicus mihi thema de his, qui notantur infamia, proponeret, quasi videlicet deessent infiniti in pandectas commentarii, infinita juris Systemata, & Compendia. Sed re tamen penitus perspecta deprehendi, reliquisse tot Commentarios, tot Systemata ac Compendia ingenuo JCto adhuc plurima in singulis titulis emendanda, & aliter ponenda, (rationes asserti hujus alibi & potissimum in Historia juris latius exposuit Dn. Praeses.) Tantum abest, ut in hoc titulo de his qui notantur infamia desint observationes selectae & haud vulgares, ab aliis vel plane non vel certe rarius observatae.

§. II.

Adeoquo non minus in titulo de his, qui notantur infamia.

Ut enim taceam, insignem sui seculi JCtum Marquardum Freherum, cujus tamen tempore jam infiniti extabant ad h. t. commentarii, non solum rem dignam sua cura & diligentia putasse, ut tribus eruditissimis libris de existimatione acquirenda, conservanda, & amittenda ageret, ibique etiam doctrinam de gloria & infamia exponeret fusius; atque eundem *libro statim i. cap. 7. n. 12.* miratum esse, quod, cum reliquae materiae juris, & in primis illae, quae ad statum hominis pertinent, a JCtis abundantissime pertractatae fuerint, haec tamen pars intacta manserit; cuilibet ad oculum patet, Doctores etiam in hoc titulo partim jura Romana, Canonica, & mores Germanorum ac aliorum populorum inter se miscere; partim in ipso jure Romano, praesentibus ita juris collectoribus, variantia diversorum temporum & Statuum Reipublicae Romanae, jura circa infames, diversos itidem infamiae effectus, & infamia itidem infamiae cum infamia ipsa confundere; neque adeo lauda-

laudabilem istam Freheri diligentiam ipsis multum profuisse, si-
 ve quod Freherus in istis Jurisprudentiæ tenebris sub qui-
 bus scribebat, non omnia exacte secernere potuerit, si-
 ve etiam, quod pro gustu communi Jurisconsultorum, studia humaniora &
 elegantiora rarius ex debito æstimantium, methodus Frehe-
 riana ubique dicta ex auctoribus elegantioris literaturæ il-
 lustrans, ad eorum palatum non fuerit.

§. III.

Accedit, quod Commentatores primi pro infelicitate *In primis*
 suorum temporum destituti fuerint fundamentis genuinis ve- *cum in do-*
 ræ cujusdam doctrinæ moralis, cujus nobilissima pars est jus *Ærina mora-*
 naturæ & gentium. Unde non mirum, quod primis illis *li nondum*
 Glossatorum temporibus tot dissensiones, in plurimis ad hoc *exacte solide*
 doctrinæ caput pertinentibus positionibus, ortæ, exque po- *fundamenta*
 steæ ad posteros, saltem de exscribendis glossatoribus sollici- *hujus doctri-*
 tos, propagatæ fuerint. Ex restauratoribus Juris naturæ hunc *na jacta sint.*
 articulum de fama & existimatione intactum reliquit Grotius,
 Pufendorffius vero, etsi partim in dissertationibus Academicis
 partim in opere majore eundem distinctius tractaverit, atque
 ad certa fundamenta redigere voluerit, fatendum est tamen,
 Virum illustrem quidem primam glaciem fregisse, ac viam
 monstrasse evitandæ communis confusionis; interim tamen
 pro ratione videlicet instituti, adhuc multa intacta reliquisse,
 aut prætervidisse, quæ partim jam Freherus observaverat, par-
 tim etiam ab omnibus neglecta fuerant: Ut adeo & in fun-
 damentis hujus doctrinæ rectius jaciendis inventura sit dili-
 gentia cultoris Themidos non pauca, in quibus se exercere
 queat.

§. IV.

Non tamen propositum est, caput hoc juris pro digni *Scopus dis-*
 tate tractare. Id enim requireret integrum majoris formæ *sertationis.*
 tractatum & longius temporis spatium, quam quod exercitio *prima sal-*
 huic elaborando mihi relictum est. Tentabo igitur, annon *tem funda-*
 saltem primas quasdam hujus emendationis lineas in char- *menta hujus*
 tam projicere possim, distinctiorem elaborationem & appli- *doctrina pro-*
 catio- *nere.*

cationem fundamentorum positorum ad tit. ff. de his qui notantur infamia, vel alii tempori, vel alterius diligentia relinquendo. Cum vero infamia privationem existimationis ac fame denotet, eique adeo fama & existimatio opponatur, de his erit incipiendum ex vulgato canone, quod privatio præsupponat habitum.

§. V.

Existimatio & Fama, vel bona, vel mala. Illa hujus loci. Existimatio & Fama in eo conveniunt, quod utraque vox a bonitate & malitia abstrahat. Uti enim fama alia bona, alia mala est, ita & existimatio, etsi existimatio simpliciter posita sæpe existimationem bonam, tanquam analogatum nobilissimum denotet, & in hoc significato etiam a JCro accipiatur in definitione existimationis l. s. §. i. ff. de extraord. cognit. Sed eadem etiam est fame ratio, quæ & ipsa simpliciter posita pro bona fama sumi solet. Et hic posterior significatus est hujus loci. Nam fama mala & infamia fere synonyma sunt.

§. VI.

Existimatio etiam de nobis ipsis, facta saltem de aliis dicitur. Bona fama non est in potestate nostra. Differunt fama & existimatio, quod illa denotet iudicium aliorum hominum de aliis hominibus, existimatio latius pateat, involvens etiam iudicium cuiuslibet de seipso, & tum fere conscientia æquipollet. Hinc patet, existimationem quidem posse suo modo bonis internis seu animi accenseri, non vero accurate loquendo famam, ut quæ semper ad bona externa & quidem fortunæ pertinet. Quamvis communiter ista confundere soleant Dd. aut certe non accurate distinguere, etiam ipse Pufendorffius, l. 8. c. 4. §. 9. Nec adeo excusatur commode communis locutio, quod bona fama sit in potestate nostra, addendo, hoc intelligendum esse de fundamento bonæ fame. Nam fundamentum rei & res ipsa valde differunt. Et notum est dictum cuius, sapientum proprium esse, benefacere ac mala audire.

§. VII.

Existimatio de seipso Ex dictis vero sequitur, famam non semper respondere existimationi de nobis ipsis, idque partim jure, partim injuria.

ria. Scilicet cum homines communiter melius de se ipsis sentiant, quam par est, nec videre soleant manticez quid in semper retergo sit, contra in aliorum nævis videndis lynceos habeant spondet, par-oculos, aperta ratio est, cur sine injuria malæ aut non in- tim de jure tegræ famæ sint, qui magni seipsos æstimant. Contra cum partim de stulti contemnunt sapientes eosque odio profæquantur, non facto. mirandum etiam, quod cum plurimi stultitiæ labe infecti sint, sapientes pauci, illi partim ex crassa ignorantia, partim etiam ex malitia injuria afficiant sapientes, pejus de illorum justa existimatione de seipsis sentientes, & illos infamia & contemtu afficientes.

§. IIX.

Atque adeo cum stulti sæpe potentes sint, sapientes *Metus infamia intuitu* contra potentia careant, patet, non universaliter verum esse, quod asserit Freherus, non esse justum metum, si innocen- *innocentium* tes infamiam metuant, quia tum ea inferri cum effectu ne- *sæpe justus* queat, *lib. 3. de existim. cap. 2. n. 1.* Est enim illa conclusio *est. Noviter* desumpta ex hypothesi jam refutata, quasi bona fama sit in *explicata l.* potestate nostra. Sed tamen & Ulpianus id dicit *l. 7. pr. quod 7. pr. quod* *metus causa:* timorem infamiz Edicto non contineri, nec re- *met. caus.* situi meticulosum, qui rem nullam frustea timuerit, id est, ut exponunt Brunnem. *ad d. l.* aliique Dd quia infamia in- fertur a lege non a privato. Et tamen servitutis timorem justum esse Paulus dixit *l. 4. eod.* cum nec in privari arbitrio sit, aliquem in servitutem detrudere. Sudant Dd. ut dubium hoc tollant. Vid. Anton. Fabr. *in rationat. ad d. l. 7.* Huberum *in Eunomia Romana p. 173. seqq.* Nolo equidem antinomiam statuere inter Paulum & Ulpianum, etsi sæpius dissentire soleant. Interim non utique satisfaciunt responsoes Docto- rum, nec ipsius Huberi. Dicam quod sentio. Non voluit Jctus, metum infamiz intuitu innocentis nunquam justum esse, sed saltem non haberi pro justo in illo Edicto, quia metus ibi cum vi conjunctus esse debet; ac metus infamandi non infert vim corpori. At, quod magis placet, Jctus de regula cogitavit, nos de exceptione loquimur, de metu in- famiz

famiz a potentibus illato. Confirmat responſionem noſtram ſententia Curiz ſupremz in Pruſſia in caſu ſimili. Jungit Ulpianus inſamiz vexationes. Matrōna quadam tranſegerat ſuo damno adhibitis tamen amicis ſubacta metu minarum adverſarii: Vexabo te, tum vives; Lites neſtam ab inſimo tribunali ad Ordines uſque generales. Non reddam tibi inſtrumenta literaria, quibus carare non poterat, & ſimilia. Reſtituit eam curia, non in favorem ſexus m̄nus conſtantis, ut vult Huberus *d. l. id enim repugnaret l. 6. ff. eod.* ſed potius, ut pauſo ante dixerat, ob iniquitatem odioſam adverſa partis, haud dubie potentis, adjuncta forte ratione ex argumento *l. 2. §. 1. eod.* Unde cadit alia obſervatio Huberi ad eum caſum. *Inanis inquit, vexatio, plene ſtultitia mine: non erat legalis cauſa reſtitutionis ſecundum Ediſtum & Ulpianum.* Imo erat. Et in metu inſamiz ſimilis cauſa legalis foret, ſi e.g. Suſannz ſenioris iſti pecuniam extorſiſſent metu inſamiz, per falſum ſuum teſtimonium inferendz.

§. IX.

Exiſtimatio
 & *Fama bo-*
num vel ve-
rum, vel ap-
parens.

Etſi vero ad noſtrum ſcopum non pertineat exiſtimatio de ſeipſo, ſed quatenus famz ſynonymum eſt, non tamen ſtatim dimittenda plane erit iſta ſignificatio, verum ad ſequentia melius intelligenda proderit adhuc quzdam obſervare, quz exiſtimatio de ſe & fama bona habent communia. Nimirum bonum cum ſit vel verum vel apparens, utrumque etiam tam de exiſtimatione ſui ipſius, quam de fama aliorum prædicari poteſt. Quamvis enim primario de vero bono debeamus in doctrina juris eſſe ſolliciti, non tamen ſeponere plane poſſumus conſiderationem boni apparentis, cum etiam de fama tractaturi ſimus, quatenus eſt objectum legum humanarum & civilium, quz non omnino ſapientibus feruntur, ſed magis inſipientibus, adeoque recordantur ſubinde humanz imbecillitatis, quo intuitu, ni fallor, Cicero dixit: *lib. 3. Offic. p. 496. edit. Rachel. Aliter Leges, aliter Philoſophi tollunt aſtutias. Leges, quatenus teneri manus res poſſunt; Philoſophi, quatenus ratione & intelligentiâ.*

§. X.

§. X.

Atque ut ea assertio de bono vero & apparente existimationis & famæ eo distinctius percipiatur, supponendum est, existimationem in genere esse iudicium de valore sui ipsius & aliorum, famam iudicium plurimum de valore aliorum. Nam in eo differunt fama & existimatio. Omnis fama existimationem de aliis sub se continet, sed existimatio unius vel paucorum de aliis non dicitur fama.

*Existimatio-
nis & fama
definitio ge-
neralis atque
differentia
ad huc alia.*

§. XI.

Valor est quantitas moralis a Scholasticis in prædicamentis & famæ eo distinctius percipiatur, supponendum est, existimationem in genere esse iudicium de valore sui ipsius & aliorum, famam iudicium plurimum de valore aliorum. Nam in eo differunt fama & existimatio. Omnis fama existimationem de aliis sub se continet, sed existimatio unius vel paucorum de aliis non dicitur fama.

*Valor seu
quantitas
moralis du-
plex vel pre-
tium vel exi-
stimatio.*

§. XII.

Famam & existimationem porro post Pufendorffium communitè dividunt in intensivam & simplicem. Rectè, si modo intelligantur, quid velint. Equidem modo existimatio simplex vel intensiva, sed se accommodare pronò habetur; modo ita describitur, cum hætenus ob- quis pro membro saltem vulgari & integro, aut saltem non scurius pro- dantur varii gradus, & existimatio non simplex sed intensiva est, haberi pro viro insigniter bono. Deinde vulgare societatis membrum esse, non videtur pertinere ad prædicata existimationis simplicis, ut in qua nulla est comparatio sed ad opposita existimationis intensivæ. Nam existimatio intensiva definitur, secundum quam personæ alias quoad existimationem simplicem æquales, sibi invicem præferuntur, prout uni præ altero insunt, quibus aliorum animi ad exhibendum honorem permoveri solent. Pufend. *ibid.* §. 12. Ergo si existimatio simplex est inter æquales, boni vero viri non sunt æqua-

B

æqua-

æquales, nec vulgare societatis membrum est prædicatum æqualitatis, obscura manet definitio existimationis simplicis. Deinde intensiva solet quidem producere honorem. Sed tamen uti honor externus sæpe est sine correspondente fama & existimatione; ita & existimatio intensiva potest esse absque honore. Honor enim præsentiam honorati fere supponit, saltem politicam si non physicam, at fama & existimatio intensiva prædicatur etiam de absentibus, qui nec corporea nec virtuali præsentia fructum existimationis percipiunt. Ut taceam laudes, quæ honori sæpius opponuntur, esse æque effectus existimationis intensivæ quam honores. &c.

§. XIII.

*Declaratio,
quid proprie
sint existi-
matio sim-
plex & in-
tensiva.*

Hæc dubia ut tollantur, notandum, quod uti justî vox dupliciter sumitur, & in sensu agente, pro eo, quod est præceptum, & in negantè pro eo, quod non est injustum seu prohibitum, ita & viri boni vocabulum duplici acceptione subjectum est. Aut enim denotat virum bonum in sensu positivo, qui varia bonitatis indicia exhibet, adeoque unius generis haud est, sed hoc intuitu vir bonus viro bono est præstantior, vel in sensu negativo, qui non est malus, atque hoc intuitu una ejus est species, & unus gradus, carere malitia. Existimatio seu fama simplex igitur est judicium de bonitate hominum simpliciter i. e. qua viri boni judicantur æquales, scilicet malitia carentes, & hujus oppositum est infamia. Uti in pretio rerum. Res enim quædam sunt vel alicujus vel nullius pretii. Intensiva est, qua inter eos, qui omnes gaudent existimatione simplici, unus vir bonus alteri censetur esse præstantior intuitu bonitatis positivæ. Hujus oppositum non est infamia proprie dicta, sed earum rerum quæ intensivam existimationem comitantur, ut sunt gloria, laus, honor &c. carentia, id est vilitas vel vulgaritas. Sic iterum in pretio rerum: Quædam res sunt vel magni vel exigui, alicujus tamen pretii.

§. XIV,

§. XIV.

Porro etsi utraque hæc existimatio consideretur, prout *Qua bonitas* se exerunt in statu, vel naturali, vel civili, antequam tamen *in utraque* ad has species exactius considerandos progrediamur, juvabit *existimatio-* prius id expedire, quod hæctenus distulimus, ut nempe de- *nec consider-* claremus, cum varia sint bonorum humanorum genera, qua- *tur, & que* nam præcise bonitas in definitione utriusque existimationis, *existimatio-* tam intensivæ quam extensivæ, tam sui ipsius quam aliorum *nem veram* considerari debeat, ex quo simul patefiet, utrum existimatio *& fucata* sit bonum verum an apparens. Incipiendum autem hic erit *constituat.* ab existimatione sui ipsius, cum in philosophia morali fons omnis sapientiæ sit notitia sui ipsius, adeoque, qui seipsum debito modo æstimare nequit, non ferre etiam possit iudicium accuratum de existimatione aliorum.

§. XV.

Jam quidem illud inter omnes, quod sciam, in con- *Existimatio* fesso est, ad virtutem moralem præ reliquis bonis humanis esse *sui ipsius* respiciendum, ita ut simplex existimatio sui ipsius hic sit bona *tam simplex,* conscientia *nil conscire sibi nulla pallefcere culpa:* existimatio *quam inten-* intensiva autem sit conscientia de magnis in virtute profecti- *siva intuitu* bus cujus oppositum sit conscientia nullius quidem criminis, *virtutum.* sed magnæ tamen imbecillitatis, & minorum profectuum in actionum virtuosarum exercitio.

§. XVI.

Cum tamen hæctenus sæpius variorum graduum *Differentia* in bonitate & virtute mentio facta sit, & malitiæ ac vitii, tan- *inter inten-* quam oppositorum bonitatis & virtutis eadem sit ratio, ut *vam & sim-* nempe & harum sint gradus diversi, necesse erit & hos *plicem exi-* gradus clarius explicare, ut appareat, quis gradus malitiæ *stimationem* tollat existimationem simplicem, quis gradus bonitatis con- *declaratur* tra ponat existimationem & simplicem & intensivam. At *ex doctrina* que hic mihi videtur res omnium commodissime posse pro- *de bono ho-* poni, si distinctionem boni morales in honestum, decorum *nesto, deco-* & justum a Dn. Præsede *lib. 1. de fundam. juris nat. & gent. la-* ro, justo. *similiter* tius expositam hic applicem. Infimus boni gradus justum *est,*

est, medius decorum, summus honestum. Ergo, qui regulas justis de nemine lædendo non observat, est homo nullius pretii, & quo magis vel minus adversus has regulas peccat, eo magis vel minus conscientia propriæ infamiae crescit. Contra qui neminem lædit, & nullius injustitiæ sibi conscius est, is existimationem saltem simplicem de se habet. Neque enim pro præstantia virtutis allegari poterit, abstinere ab injustitia. Neque excellentiam denotat carere infamia. Interim tamen juxta vulgatum: Virtus est, vitium fugere, & sapientia prima, stultitia caruisse. At qui regulas decori & legem amoris præterea observat, qui multis benefacere studet, necesse est, ut sit alius, qui saltem alios non lædunt, at nemini benefaciunt, præstantior; Denique qui præterea regulis honestatis sedulo incumbit, & quotidie in agnoscenda impecillitate propria & oppugnanda pergit, atque affectuum, etiam moderate noxiorum ulteriorem moderationem sibi comparare satagit, is omnium sapientissimus & perfectissimus uti est, ita etiam talem se ipsum æstimare potest, & ab aliis talis æstimandus est. Sed hic fere Stoicorum sapiens est, Phœnici similis, qui nonnisi in abstractionibus intellectus humani existit. Ergo retineamus reliquas species. Qui multis benefacit existimatione intensiva gaudet, qui nemini nocet, simplici, qui alicui vel multis nocet, existimationem etiam simplicem minuit, vel consumit, & profamiam habetur. Illustrari poterit iterum doctrina nostra ex capite de rerum pretiis. Infames similes sunt rebus ubivis obviis, & nullius utilitatis, adeoque & nullius pretii: Qui existimatione simplici gaudent comparari possunt rebus non inutilibus quidem sed ubivis obviis, quæ adeo sunt alicujus, sed vulgaris & parvi pretii. Qui existimationem intensivam acquisiverunt, sunt, ut res utilissimæ & rarissimæ, quæ magni solent esse pretii.

§. XVII.

Effectus infamiae & existimationis

Infamis vita operatur inquietem animi, & metum producit adversus alios homines etiam quos non læsimus, exemplo Caini; Existimatio simplex carentiam hujus inquietis & metus.

metus. Intensiva insuper majores quietis gradus in animo producit, & fiduciam erga alios homines, etiam quos actu non adjuvimus ad adjuvandum tamen fuimus parati.

*nis utriusque
inuitu sui
ipſius.*

§. XVIII.

Cum autem quies animi & amor humani generis sint summum hujus vitæ bonum, facile constat, appetitum utriusque hujus existimationis esse appetitum veri boni, neque vi- rum sapientem debere esse contentum existimatione sui ipsius simplici, & quod nemini noceat, sed etiam quotidie debere tendere plus ultra & ut possideat existimationem sui ipsius intensivam, hoc est, ut plurimis beneficiat, & proficit. Et cum intensiva hæc existimatio quotidie majora adhuc incrementa capere possit, non acquiescit sapiens, nec sibi unquam perfvadet se obtinuisse terminos ultimos existimationis intensivæ, sed quotidie augmenta talia intensivæ illi existimationi apponere omni studio allaborat.

*Appetitus
utriusque
hujus existi-
mationis est
appetitus ve-
ri boni.*

§. XIX.

Comparatur autem utraque hæc existimatio agnitione communis partim stultitiæ humani generis, partim propriæ, & hujus quidem omnium maxime. Est enim hæc agnitione desiderium acquirendæ veræ existimationis sui ipsius. Unde sequitur sua sponte, quam noxia sit communis perſvasio de perfectione & præstantia humanæ naturæ, & quod homo sua natura sit ens prudentissimum & perfectissimum.

*Comparatur
utraque exi-
stimatio
agnitione
communis
stultitiæ.*

§. XX.

Cæterum quamvis agnitione communis stultitiæ naturæ humanæ sit necessarium requisitum acquirendæ sapientiæ, ut sine ea nemo sapiens evadere possit, nondum tamen est causa sapientiæ, si non accedat agnitione propriæ stultitiæ non superficialia, sed seria, & quotidie magis magisque crescens, quo magis diminuitur insipientia. Ne tamen contradictorium videatur hoc assertum, rem ita cape. Habet stultitia sua signa evidentia & quæ in sensus facile incurrunt. Habet radices occultas, & quæ non nisi maxima animi attentione agnoscuntur.

*Maxime ve-
ro propria.*

tur. Diminui equidem potest in hac vita, radices omnino tolli nequeunt, sed saltem amputari. Quo magis igitur homo in studio virtutis crescit, eo magis radices stultitiæ hætenus latentes detegit. Unde quotidie agnitio stultitiæ propriæ auget desiderium eam amputandi, desiderium operatur circumspeditionem & operationem. Operatio efficit existimationem eamque auget.

§. XXI.

Unde cavet sapiens acquiescentiam in seipso & ejus fructus noxios.

Unde quam maxime cavet sapiens acquiescentiam in sua perfectione. Quodsi enim in hac cautela se non quotidie exerceat, loco vero existimationis de seipso acquireret existimationem fucata[m] atque in stultitiam dilabatur incurabilem. Parit enim hæc acquiescentia in seipso contemptum aliorum, quos post se in via virtutis conspiciat. Contemptus hic elationem animi parit & sui existimationem nimiam. Hæc in verba & facta prorumpit, & contemptum aliorum externum seu contumeliam. Ergo sapiens magis ad sapientiores ipsum antecedentes prospicit, quam at respiciat ad stultiores, & adeo character genuinæ existimationis sui ipsius, etiam intensivæ, est continuata modestia vel humilitas.

§. XXII.

Item virtutem fucata[m] idearum Platoniarum & supercilii Stoici.

Pariter a virtute fucata cavet sapiens. Est vero virtus fucata vita partim otiosa & speculationibus inanibus, etiam rerum divinarum, dedita, partim austera & rigida erga alios homines. Unde vapulant pariter apud ingenuos sapientes Platoniciæ ideæ & supercilium Stoicum. Utrumque horum enim impedit, non promovet, beneficentiam erga alios homines, eorumque amorem, in quo solo quærendum est centrum virtutis veræ. Huc pertinet communis error philosophiæ Paganz de præstantia summi boni theoretici præ practico, utinam non propagatus in Academiis Christianorum, quem refutavit Dn. Præses lib. 1. *Jurispr. divin.*

§. XXIII.

Reliqua bona existima-

Hætenus de virtute. De bonis reliquis, scientia, sanitate, divitiis & honore summatim dicemus. Sunt hæc partim instru-

instrumenta partim ornamenta virtutis: possunt tamen esse, *tionem sui*
 & sunt sapius absque virtute. Stulti ergo ex istis solis existi- *ipsum, nec mi-*
 mationem sui deducunt, stulti etiam earum rerum nimium *nuunt: eorū*
 contentum affectant. Ergo cum & scientia carentes, & *rumque con-*
 ægroti, & pauperes & inhonorati possint esse vitiosissimi, simul *temum ni-*
 cavet sapiens, ne ex pauperate, vilitate, stupiditate & mor- *mium sa-*
 bido corpore sapientiam suam æstimet, aut ab aliis æstimari *piens æque*
 velit; quod Cynicorum fere vitium erat, & aliquando Stoi- *cavet ac de-*
 corum. In quos ludit Martialis eleganti Epigrammate 55. *siderium.*
 lib. II. cujus præcipua sunt:

Quod nimium laudas, Chæremon Stoice mortem

Vis animum mirer suspiciamque tuum.

Hanc tibi virtutem fracta facit urceus ansa,

Et tristis nullo qui sepet igne forus &c.

Rebus in angustiis facile est contemnere vitam,

Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

§. XXIV.

Utilis est virtus & sapientia ad parandas etiam divitias *Bona fortu-*
 & honorem, sed stultus est, qui sapientiam & virtutem tan- *na nec pro-*
 quam instrumenta horum honorum fortunæ appetit, cum *per se appe-*
 res potius deberet inverti. Interim dolendum est, quod in *tit, nec sal-*
 Academiis Christianis & Evangelicis ubique fere adhuc in- *tem sumit,*
 culcetur juvenibus, bona fortunæ esse propter se appetenda. *sed appetit*
 Neque tamen propterea dilabendum ad doctrinam hypocri- *propter alios.*
 ticam Stoicorum, ea non appetenda esse, sed sumenda. Non
 turbat earum rerum appetitus sapientiam, si fiat eum in finem
 ut eo majorem occasionem habet sapiens benefaciendi
 stultis.

§. XXV.

Oportet tamen & hunc appetitum esse moderatum, ita *Moderate*
 ut oblata ad divitias aut honores non immodicos honesta oc- *tamen, uti &*
 casione eam non dimittat sapiens, nec tamen tristeretur, si oc- *ipsam sa-*
 casione discedendi aut ad honores adscendendi destituatur. *nam, glori-*
 Et cum bona fama etiam ad bona fortunæ pertineat, per dicta *am & clari-*
 superius §. VI. & VII. eodem modo circa appetitum famæ se *tatem nomi-*
 gerit

ris. Quomodo hac inter se differant.

gerit sapiens. Gloria prima ejus est testimonium bonæ conscientia 2. *Corinth. I. can. inter verba caus. II. qu. 3.* Igitur operam equidem dat, ut actionibus virtuosis, quantum in ipso est, comparet sibi etiam bonam existimationem aliorum & laudes virtuosorum & sapientum. Sed de fama, quam diximus §. X. esse judicium plurimum de valore alterius, vel ideo quia plurimum est, parum curat, quia plures non sunt sapientes. Multo minus gloriam captat & claritatem nominis. Et enim gloria & claritas magna augmenta famæ supponit, vel intuitu actionum magnarum forte sed non virtuosarum vel intuitu numeri majoris laudantium. Et notum est, apud Scriptores profanos virtutis nomine absolute posito intelligi fortitudinem bellicam, tanquam præcipuam & primam ex virtutibus, etiam ex doctrina Philosophiæ Aristotelicæ, unde & gloria potissimum de magna fortitudinis bellicæ fama dici solet. At sapiens magis virtutes pacificas sectatur. Ita autem distinctione de appetitu existimationis bonæ & famæ observata, forte conciliari potest dissensus Doctorum circa questionem, an appetenda sit viro bono fama bona, de qua plurima collegit Freherus *de fama publica lib. 2. cap. 9.*

§. XXVI.

Nec metuit sapiens infamiam non meritam.

Porto uti sapiens nec paupertatem nec alia mala fortunæ metuit, ita nec infamiam cui causam non dedit. Pulcre Honoratus lib. I. Epist. 16.

Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.

Quid dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si detulerit fasces indigno, detrahit idem.

Pone, meum est, inquit, pono, tristisque recedo,

Idem si clamet furem, neget esse pudicum,

Contendat laqueo collum pressisse paternum:

Mordeat opprobriis falsis mutemque colores?

Falsus honor juvat, & mendax infamia terret;

Quem nisi mendosum & mendacem?

Nec obstant, quæ supra diximus §. IIX. non universaliter verum esse, quod non sit justus metus innocentis, infamiam metuere.

metuere. Nam hic regulam ponimus, ibi de exceptione loquimur. Hic de sapiente majoris animi loquimur, ibi de innocente, qui nondum in sapientia magnos fecit progressus. Hic de infamia falsi rumoris, ibi de infamia præfens periculum inferente. Neque tamen irritat etiam sapiens stultos, ultro eorum maledicta quasi provocando, more forte Cynico, sed & horum maledicentiam, quantum in ipso est beneficiis avertere studet, & si his non possit scopum obtinere, eam patientia vicit.

§. XXVII.

Antequam vero ad existimationem aliorum & famam Diviso superior inter existimatione sui, de qua hæcenus, progrediar, non possum non ea, quæ supra §. XVI. de differentia inter existimationem sui ipsius simplicem & intensivam docui illustrare ex eadem Horatii epistola, & verbis quæ statim sequuntur.

Diviso superior inter existimationem sui simplicem & intensivam illustrata ex Horatio.

Vir bonus est quis?
 Qui consulta patrum, qui leges juraque servat:
 Quo multæ magnæque secantur iudice lites?
 Quo responsore, & quo causæ teste tenentur?
 Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
 Introrsum turpem, speciosum pelle decori,
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus. Habes pretium, loris non ureris, ajo,
 Non hominem occidi. Non pasces in cruce corvos.
 Oderunt peccare boni virtutis amore.

Vides quam hic distingvat Horatius inter virum bonum existimationis simplicis, qui non peccat contra leges justitiæ, & virum insigniter bonum, qui & illa insuper agit, quorum omissionem non comitatur infamia.

§. XXIII.

Pertinent etiam huc alia loca quæ collegit Grotius de Item Seneca J. B. & P. lib. 3. cap. 10. §. 1. Notabile præ reliquis est dictum Sc. Explicat Seneca I. de ira c. 27. Quam angusta innocentia est, ad legem bonum esse? Quanto latius officiorum patet quam juris regula? Quam multa pietas, humanitas, liberalitas, justitia, fides exigunt? Quæ omnia

omnia extra publicas tabulas sunt. Ubi tamen vocem justitiæ in sensu laxiore accipit, quatenus denotat officia hominis legibus non corroborata, ut antiquo jure apud Romanos erant fideicommissa, de quibus Justinianus in *Institut.* *Fideicommissa appellata sunt, quia nullo vinculo juris, sed tantum pudore eorum, qui rogabantur, continerentur.* Similiter apud Senecam in *Troada.* dicenti Pyrrho: *Lex nulla capto parcit, aut poenam impedit: regerit Agamemnon. Quod non vetat lex hoc vetat fieri pudor.* Res plana. Pudor hic opponitur existimationi, non simplici sed intensivæ, metum denotans amittendæ laudis & gloriæ, non infamiæ, quæ est oppositum existimationis simplicis, si quis contra leges peccet alterum lædendo. Etsi alias Pudor omnino etiam prædicetur de metu infamiæ. Hæc vero explicatio facile, ut credo, intelligitur. Obscurius Grotius d. l. *Quo in loco (Senecæ) pudor non tam hominum & fama, quam æqui & boni, aut certe ejus, quod æquius meliusque est, respectum significat.* Obscurum enim est, quomodo differant respectus famæ & æqui bonique. Cum observatio æqui famam pariat. Sed forte Grotius pro fama voluit dicere infamiam.

§. XXIX.

Existimatio sui ipsius non habeat etiam effectus externos. ?

Jam in viam. Si igitur existimatio aliorum semper concordaret cum existimatione rationali hæcenus explicata sui ipsius, bene se res haberet, & adeo fama bona tum non foret bonum fortuna, sed tum verum esset, quod supra refutavimus, bonam famam esse in potestate nostra. Jam cum stulti de sapientibus male judicent, & sapientum etiam judicia de nobis, partim ex ratione imbecillitatis humanæ, partim etiam ex causa justæ ignorantis sæpe abripiantur, per torrentem calumniarum, secundum illud: *calumniare audacter, semper aliquid hæret:* & secundum aliud dictum: *vox populi, vox Dei;* non potuimus existimationi bonæ & justæ de seipso, sive simplici sive intensivæ, effectum ullum externum assignare, sed contenti fuimus effectibus internis. *Vid. §. XVII.* Sed hoc intelligendum de effectibus actu consequentibus. Nam intuitu effectuum qui adesse debebant, si alii homines essent æque sapi-

fapientes, haud dubie effectus existimationis simplicis de seipso esset fama viri boni, intensiva, laus, honor & gloria.

§. XXX.

Cæterum cum non solum jus naturæ sed etiam prudentia civilis respiciat non id, quid fiat, sed quid fieri debeat, non opus erit, ut de bona fama jam acturi nova præcepta tradamus, quod ad eam requiratur de jure, sed eadem hic repetenda sunt, quæ jam de requisitis bonæ & sapientis existimationis sui ipsius diximus. Idque sive famam simplicem, sive intensivam consideres. Hoc est, si fama debita bona & laus & gloria non respondeat merito; tum fama est irrationalis, & infamia etiam irrationalis, quæ non venit ex merito infamiae.

Bona fama & infamia, justa & injusta, eadem habet regulas, quæ existimationis sui ipsius.

§. XXXI.

Ut tamen paulo distinctius cognoscatur, in quo consistat fama rationalis, partim simplex, partim intensiva, & quinam effectus utriusque & oppositæ infamiae, aut famæ minoris repetendum est ex §. XIV. quod diversa utriusque consideratio sit pro diversitate status humani. Vel enim homines considerantur, prout vivunt instatu naturali, h. e. eo, ubi vivunt in libertate naturali, ita ut unus alterius imperio non subdit, vel prout vivunt instatu societatis civilis.

Duplex fama consideratur pro diversitate status naturalis & civilis.

§. XXXII.

Fama & existimatio simplex inter eos, qui vivunt in statu naturali, consistit in eo, quod quis, quam diu per malitiosum aliquod facinus contra leges justitiæ sciens volensque dolo malo nihil commiserit, habeatur pro homine integræ famæ, & alicujus inter homines valoris, cum quo tanquam cum homine sociali possit agi & societas iniri, & qui communi hominum jure frui debeat. Conf. Pufend. l. 8. c. 4. §. 3. & 4.

Fama simplex in statu naturali

§. XXXIII.

Dico contra leges justitiæ. Nam peccata infirmitatis humanæ condonantur, neque per illa statim opinio boni viri extinguitur, modo animus justum sectari cupidus persistet. Pufend. d. §. 3. Sunt autem hoc loco peccata infirmitatis humanæ, quæ

Ea non amittuntur per peccata imbecillitatis humanæ, quæ

na, quæ definiuntur.

repugnant regulis amoris & decori naturalis, scilicet cum quis neminem lædit, sed tamen etiam non liberalis, non beneficus, non misericors, imo & quando ingratus est, modo sit ingratitudo simplex, nec cum injuria conjuncta. Item si quis peccet contra regulas honestatis, si sit luxuriosus, voluptatibus deditus, iracundus, superbus, tenax, avarus &c. Sed iterum absque aliorum injuria. Istam declarationem equidem Pufendorfius omisit, sed confer dicta superius. §. 12. & 16.

§. XXXIV.

Quilibet præsumitur bonus intuitu fame simplicis, non intuitu inmensæ.

Respectu hujus fame simplicis quilibet præsumitur bonus, donec probetur contrarium. Unde cadit doctrina Hobbesii, quod quilibet præsumatur alteri *velle* nocere, unde potius quilibet infamis esset præsumendus. Nam ea sententia jam a Pufendorffio est refutata, d. §. 3. Imo etsi ex iis, quæ alibi docuit Dn. Præses l. 1. de fundam. jur. nat. & Gent, omnes homines natura inclinent ad stultitiam, id tamen non de extremo stultitiæ gradu, i. e. injustitia intelligendum est, sed de stultitiæ media & infima, quod nimirum homines non præsumantur observare præcepta honestatis & decori naturalis seu læges amoris: atque sic pertinet ad famam intensivam non simplicem. Unde in vita sociali si quis probare debeat famam simplicem, daß er ein ehrllicher Mann sey, probatio eo dirigitur, quod neminem læserit: man habe mein Tage nichts böses von ihm gehört, non quod sit homo multis & magnis virtutibus deditus.

§. XXXV.

Nec fama hæc ab eo probanda, qui in illa se fundat, adversus Freherum.

Consentiunt hac in assertione etiam JCi, quod in dubio pro innocentia & bonitate magis quam pro facinore sit præsumendum, & quod adeo infamiam alicujus allegans eam probare debeat. Vide quos allegavit Freherus de fama publica lib. 2. cap. 10. n. 10. & 11. Cum qua assertione tamen minime cohærent, quæ statim apud ipsum sequuntur: n. 12. quod nimirum, quando quis bonam famam pro suæ intentionis fundamento alleget, quod tunc illa necessario sit ab allegante probanda. Etsi enim & pro hac sententia, tanquam communi alleget aliquot

quot Doctores, in eo tamen erravit Freherus, quod putaverit, hanc sententiam esse limitationem prioris, cum potius sit sententia contradictoria, eaque falsa. Nam etsi actor regulariter debeat probare intentionem suam, tamen illa regula fallit, si actor pro se habeat præsumtionem, ut vel ex natura actionis negatorix constat. Nisi fortè autores posterioris sententix intellexerint allegationem bonæ famæ intensivæ. Nam hæc non præsumitur, ut mox videbimus.

§. XXXVI.

Effectus bonæ famæ simplicis in statu naturali in eo consistit, non ut laudemur, aut honoremur, aut ut beneficiis afficiamur, uno verbo, ut amemur, sed saltem, ut alii nos non odio prosequantur, & nos lædant. Fit autem læsio, vel in bonis corporis, vel in divitiis, vel in ademptione famæ hujus per externa signa contumeliæ, seu injuriæ strictè dictæ. Quemadmodum enim fama ipsa non supponit præsentiam virtutum in nobis, sed carentiam vitiorum, ita nec ejus effectus est productio boni positivi, sed saltem carentia mali positivi. Uno verbo: Debentur homini bonæ famæ omnia debita communia omnibus hominibus, qui cum aliis pacifice vivunt.

§. XXXVII.

Annon ergo & officia humanitatis strictè dicta, quatenus ea opponuntur beneficiis? Ita quidem est. Sed cum hæc debeantur non ex regulis justitiæ, sed amoris etsi generalis & communis, omnem coactionem respicientis, interditionem horum, & læsionem in bonis, quæ homini debentur ex legibus justitiæ, ea est differentia, quod illa non pariat jus belli, hæc vero inter eos, qui vivunt in statu naturali, justam bello causam præbeat. Pertinet autem ad officia humanitatis, v. g. transitus personarum & mercium per terras alienas; accessio ad littus, admissio peregrinorum, receptio expulsoꝝ, admissio ad commercia, matrimonia, ad communicationem rei, ad quam alii admittuntur &c. Etsi hic subinde erronæ a Doctoribus immisceantur doctrinæ, etiam a Gro-

tio de J. B. & P. l. 2. c. 2. Conf. Pufend. lib. 3. cap. 3. & Dn. Præfid. instit. jur. divin. lib. 2. c. 6.

§. XXXIIX.

Infamia fama simplici opposita quid? Notatus Pufendorffius, quod huic referat lenones, meretrices, mendicos validos.

Oppositum famæ simplicis est infamia, quæ nihil aliud est, quam bonæ existimationis macula orta ex facto malitioso regulas justitiæ violante. Unde non omnino commode huc referuntur a Puffendorffio l. 8. c. 4. §. 5. meretrices, lenones, mendici vagabundi, quæ tales, i. e. quatenus non sunt simul fures. Etsi enim hos recte e civitate sua ejici velit Plato, & prudenter etiam tales non tolerentur in rebuspublicis non Platonice, tamen hæc observatio non pertinet ad effectus infamiæ in statu naturali, de quo ibi agit Puffendorffius, sed ad infamiam status civilis, quæ ut infra videbimus sua quandoque peculiaria axiomata habet. Quin & ipse Puffendorffius ibidem pro nostra sententia non solum adducit dictum Lenonis ex Terentio, Adelp. 2. act. Sc. 1. Leno sum, faveor, pernices communis adolescentium, perjurus, pestis; tamen tibi a me nulla orta est injuria. Sed & ipse subjungit. Abs naturalem existimationem vehementer profigari per vitæ genus qualiscunque vitii professionem habens constat: ni tamen illud vitium cum aliorum injuria sit conjunctum, non videntur tales tanquam communes omnium hostes posse tractari. Recte, nisi quod in eo non consentiamus, quod dicit naturalem existimationem vehementer profigari per vitæ genus, qualiscunque vitii professionem habens.

§. XXXIX.

Ut qui pertinent ad infamiam intentione sua famæ oppositam.

Quid ergo inquires? An putas, meretrices, lenones, mendicos validos, esse laudandos ut homines bonæ famæ? Absit. Annon putas, potius ista hominum genera genera omnium odio & vituperio dignissima? Omnino. Imo & non omnino. Vituperio omnium dignos esse cenfeo, odio sapientium dignos esse haud arbitror. Sapiens vitia odit, non vitiosos. Vitiosos tamen vituperat. At laus & vituperium non sunt effectus famæ & infamiæ simplicis, sed intensivæ. Ergo & hoc intuitu iterum notanda est doctrina Puffendorffii. Concedo; Per vitæ genus, qualiscunque vitii professionem habens

bens vehementer profligari naturalem existimationem, sed
intentionem: At vero in illo loco agit de existimatione simplice.

§. XL.

Similiter ad exempla infamiam parum commode refert *De furibus*
 Pufendorffius ibidem *fures professos Ægyptiorum*, de quibus *professis*
 Diodorus Siculus l. 1. c. 80. *Qui furtis operam dare volunt, nomina Ægyptio-*
apud surum principem profitentur, & e vestigio furtum ex pacto ad rum, etiam a
eum referunt, qui res suas amiserunt, consimiliter unum quodlibet lite- Pufendorffio
ris consignatum exhibent, locumque ac diem, quibus jacturam fecerim, huc allatis,
adscribunt. Hoc modo cunctis facile reperitis, fraudatus, taxatione
rerum facta, quadrantem horum persolvit, & tum sua recuperat. Cum
enim fieri non posset, ut omnes a furto abstineant, viam legislator in-
venit, qua tota res sublata præter exiguum redemptionis pretium ser-
vantur. Nam r. vereor, ut Diodorus Siculus intelligendus
 sit de talibus furibus professis, qui videlicet hoc vitæ genus
 præ aliis elegerint, ut intendit Cicero, sed de communi li-
 centia hominum cujusvis conditionis vilioris, certo tamen
 alio vitæ genere utentibus. Deinde exemplum hoc iterum
 pertinet ad statum civilem non naturalem. Denique tantum
 abest, ut apud Ægyptios tales fures pro infamibus fuerint
 habiti, ut potius hoc factum apud eosdem omni plane infam-
 ia caruerit.

§. XLI.

Ut taceam, a quibusdam scriptoribus dubitari, partim *Ut & de fur-*
 an illud factum Ægyptiorum, item aliud simile Lacedæmonio- *tis a Lacedæ-*
 rum, (qui permittebant adolescentibus esculenta & ligna fura *montis per-*
 ri, sub ea tamen conditione, ut deprehensi furtibus aut inc- *missis.*
 dia punirentur. *Vid. Xenophon de Rep. Laced. Plutarchus in Ly-*
curgo & Lacon. instit.) fuerit furtum proprie dictum, nec ne; (vi-
 deantur omnino Seldenus de J. N. & G. secund. discipl. Hebr. l. 6.
 c. 2. p. m. 703. Scharrokius de offic. sec. jus nat. cap. 3. n. 3. & cap. 14.
 n. 4.) partim an furtum sit natura infame, an civiliter tantum.
 Posterius defendit Alciatus ad l. 42. de V. S. Contra quem di-
 sputat Bisciola T. 1. bor. subeiv. l. 8. c. 13. f. 603. Sufficit, ut hic ex-
 inde obiter notemus, posito etiam, quod furtum sit natura
 turpe

turpe, ut & nos arbitramur, non tamen semper convenire famam & infamiam civilem cum principio de fama & infamia in statu naturali.

§. XLII.

Fontes variantium judiciorum vulgarium de infamia, quatenus est oppositum famæ simplicis.

Scilicet natura hominum ita comparata est, ut, etsi omnes stultitiæ dediti sint a natura, cum tamen tria sint summa stultitiæ genera, voluptatis, ambitionis, & avaritiæ, horum singula multas habeant affectiones sibi invicem adversas, soleant homines, communiter etiam, qui jam in via sapientiæ sunt constituti, stultitiam alienam, stultitiæ propriæ oppositam pro maxime infami habere, stultitiam vero propriam aut etiam in aliis propriæ similem extenuare, & quod bonæ famæ maculam non inferat, defendere. Hinc videas voluptati deditos maxime odisse iracundos, rixatores, vindictæ cupidos, fures, avaros, homicidas &c. eosque pro infamibus habere, contra adulteria, scortationes, incestus, lenocinia, tuburcinationes habere pro vitiiis, nec honestati maculam adeo magnam inferentibus. Sed ambitiosus fures quidem & avaros, æque infames esse credit, ac voluptati deditus, sed insuper adulteria, scortationes & reliqua vitia voluptatis adhuc magis detestatur, homicidia vero & facta iracunda excusat, ac pro levioris notæ maculis habet, cum non plane laudare ea queat, Denique avarus in notandis infamia vitiiis ambitionis cum voluptuoso, & voluptatis cum ambitioso consentit, at furta & fraudes, præprimis ingeniosas, extenuat.

§. XLIII.

Hanc infamiam non esse simplicem, oppositam quærit in læsione aliorum dolosa aut violenta, sive sed intensivam, ortam tamen observat, quod infamia famæ simplicis opposita ipsa non quidem ex læsione aliorum dolosa, sed variorum graduum.

At sapiens extra partes positus infamiam famæ simplicis voluptatis, sive avaritia, sive ambitio causa læsionis sit, simul tamen observat, quod infamia famæ simplicis opposita ipsa non sit simplex, sed diversorum graduum & adeo intensiva. Cæterum factis turpibus negatio est. Negatio autem rei est unica non diversa. At positio factorum turpium varians est ratione criminum alios lædentium, quibus quis est deditus, ratione actuum, ratione temporis &c. Pertinent enim huc furta, homi-

homicidia, adulteria, supra violenta & fraudulenta, contumelia, injuriæ, vexationes graves aliorum &c. Unde haud dubie majore infamia laborat is, qui plura hujusmodi delicta committit, quam qui unum horum, qui sæpius fur vel homicida &c. est, quam qui semel, qui crimina hæc per plurimos annos continuavit, quam qui saltem mense, qui habitum in his delictis acquisivit, quam qui aliquam dispositionem saltem sibi comparavit.

§. XLIV.

Ab istis igitur variis circumstantiis dependet distinctio inter famæ bonæ diminutionem & amissionem totalem aut consumtionem, quam iterum proponit Pufendorffius d. l. §. 4. & 5. Sed non adeo perspicue explicat. In eo tamen cum ipso consentimus, quod statuat, utramque infamiam & minorem, & maximam deleri, & bonam famam iterum recuperari posse mutato vitæ genere, restitutione damni dati, deprecatione injuriæ, & aliis signis seriæ pœnitentiæ d. §. 4. & 5. in fine. Et si nec sit diffidendum etiam, uti intuitu bonorum & malorum in genere, ita vel maxime intuitu famæ & infamiæ, valere observationem, facillimam esse malorum acquisitionem, abdicationem difficillimam, & contra bonorum acquisitionem esse difficilem valde, amissionem facillimam. Quorsum pertinet distichon vulgare:

*Infamiam
hanc Pufen-
dorffius in
duas species
dividit, qua-
rum utraque
iterum dele-
ri potest.*

Omnia si perdas, famam servare memento,
Qua semel amissa postea nullus eris.

§. XLV.

De effectu utriusque infamiæ nou adeo facilis est inspectio. Infamia minor, ubi quis uno delicti genere, aut semel, aut paucos læsit, respectu eorum, quos læsit, præprimis si læsio fuerit valde deliberata, non solum jus parit, reparationem injuriæ per bellum petendi, sed & metum justum, ejus conversationem & societatem fugiendi, ac ipsi diffidendi, ac regulam sibi quasi formandi, eum qui semel malus sit, semper præsumi talem, si videlicet non appareant signa seriæ pœnitentiæ & mutationis. Re tamen semel per pacem compo-

*Magis per-
spicue tres
ejus sunt spe-
cies. Effectus
minoris in-
famiae, intui-
tu læsi.*

D fita

fitā istā diffidentia animo retineri, & actiones cautas cavendi amicitiam producere potest, nequaquam vero in objectionem pristini probri & contumeliam evagari, multo minus ad similiter lædendum læsum instigare debet. Imo, si læsus injuriam & læsionem bello non vindicaverit, sed dissimulaverit, & ex imprudentia cum lædente contraxerit, non postulata a lædente in ipso contractu cautione, postea sub prætextu præcedentis læsionis non potest fidem fallere, imo ne quidem differre præstationem, ad quam ex natura contractus ipse prior obligatus erat, sub prætextu cautionis a lædente prius præstandæ, quod & ipse satisfacere velit; v. g. si lædenti rem venderit & fidem simpliciter habuerit de pretio, non potest traditionem rei venditæ denegare & cautionem ab altero exigere, nisi novæ suspicionis causæ ab emtore datæ sint. Nam quæ causa ijā tempore contractus adfuit, & me non impedivit, ne contraherem, non potest allegari ad fidem fallendam aut differendam saltem.

§. XLVI.

Intuitu aliorum, qui similiter lædi poterant. Hæc ita se habent intuitu læsi, nec fere dubium habent. At respectu aliorum, qui similiter a lædente lædi poterant, talis infamia minor ne quidem ad diffidentiam ac cautionem sufficiens est. Uti enim unum factum virtuosum nondum sufficit ad famam bonam intensivam parandam, ita nec unum factum injustum sufficit ad infamiam intensivam producendam. Sed hic valet observatio Pufendorffii d. §. 4. *Etsi suspicari non improbabiler possim, talem quemque fore erga me, qualem adversus alios sese gessit, id tamen non semper ita solet esse certum, quin interdum contrarium appareat. Quippe cum peculiare potuerint existere causa, quæ ipsum ad decipiendos alios irritaverint, quæ in me non deprehenduntur. Potuit & quis uno tempore pravis affectibus agitari, a quibus alio tempore est immunis.*

§. XLVII.

Effectus majoris infamiae. Major infamia est, si quis sæpius alios dolo malo læserit, ita tamen, ut nondum habitum injustitiæ lædens censeatur sibi comparasse. Hic alii justam quidem diffidendi causam
fam

ſam habent & ejus hominis ſocietatem fugiendi, ſed ita tamen, ut nec contumelia afficiatur, nec lædatur, nec pacta violentur, uti de læſo modo, intuitu infamix minoris, diximus in §. XLV.

§. XLIIIX.

Maxima denique infamia, eſt, ſi quis habitum aliis no- *Maxima in-*
cendi acquiſiverit, aut tale vitæ genus & iſtitutum elegerit *famia que?*
directe ſpectans ad aliis promiſcue nocendum, & rem ex ma-
niſteſtis aliorum injuriis faciendam, Nam quorum profeſſio
injuriam aliorum habet propoſitam, quique adverſus quoslibet
homines, aut illos ſaltem, qui extra ipſorum conſortia de-
gunt promiſcue eadem, qua in beſtias, licentia utuntur, adeo-
que cum hominibus non cum hoſtibus bellum gerunt, eos
penitus illa exiſtimatio deficit, qua quoslibet alios homines
metimur *Pufend. §. 5.*

§. XLIX.

Saltem jam quæſtio eſt de exemplis, Pufendorffius eo refert *Et ejus*
piratas & prædones, ſicarios, manticularios & id genus alios, ſci- *exempla.*
licet, ut interpretor, qui vitæ & bonis hominum inſidias ſtruunt;
Adderem tamen & eos, qui habitum ſibi compararunt, ad-
ulteria & ſupra fraudulenta & violenta committendi. Nam
& ad hos quadrant, quæ ſtatim ſequuntur apud Pufendorffium,
paucis mutatis, *Nec ab illo cenſu, inquit, leximuntur, ſi qui non*
ad extremum in omnes promiſcue ſevire ſoleant: puta, quod cotenti
res rapuiſſe (addo: pudicitiam violaiſſe & fidem conjugalem) cadibus
abſtineant, (addo: bonis abſtineant) aut crumena pallioque deliniti re-
cedant. Nam juſtitia laudisque nihil habet, non omnes numeros inju-
ſtitia implere.

§. L.

In eo etiam aſſentior Pufendorffio quod ſub hac *An & inte-*
claffe cenſeri debeant integri cœtus piratarum aut latronum, *græ civitates*
quam diu quidem iſti vitæ generi non renunciaverint. Sed *hac infamias*
quod mox addit: *Ino nec excluſerim integras ſi quæ eſſent, civi-*
laborare
tates, quæ coiverint quidem juris inter ſuos fruendi cauſa, de cætero poſſunt?
quæ in alios omnes hoſtilia exercean, nulla pactorum & fidei aliis

date habita ratione: id malle, ut ab eo fuerit omiffum. Non quod de veritate assertionis ipsius dubitem, sed de existentia exempli. Ac videtur ipse Pufendorffius in verbis: *si quæ essent*, hæfisse, an facile tales civitates reperiantur. Ergo nec moraliter possibile esse talem casum arbitror.

§. LI.

Descriptio civitatum secundum Pufendorffium, quæ media infamia laborant.

Non tamen omittendum erit exemplum ad limitationem infamiae hujus pertinens, quod Pufendorffius statim subjungit. *Quodsi autem, ait, sint civitates, quæ pacta cum aliis inita servant, sed vel adversus alios quovis, vel saltem adversus certas gentes quadam juri naturæ non congruentia circa justam causam inferre sueverunt, iis omnem existimationem detrabere non licebit, est, eam non parum deformatam existere liquet.* Uti enim de ratione assertionis non sinunt dubitare ea, quæ modo §. 46. & 47. adduximas; ita tamen mirandum, cur Pufendorffius assertionem non declaraverit exemplo aliquo. Quid enim? Annon habuit? An alia de causa id ponere noluit? Age videmus.

§. LII.

Huc pertinent exempla civitatum, apud quas latrocinia erga alias gentes fuere in usu.

Atque exempla plurima talium civitatum non deesse poterant Pufendorffio, cum olim non Græci solum antiqui, sed & aliæ gentes barbaræ & inter eas ipsi quoque Germani justum bellum esse putarent cum omnibus populis, cum quibus fœdus non haberent. *Videatur Tomus VII. Obs. Select. Halens. Obs. 6. ex B. Jacobi Thomasti disp. de Latroc. Gentis in gentem. De Germanis diferte Julius Cæsar l. 6. de bello Gallico c. 23. Latrocinia nullam habent infamiam, quæ extra fines cujusque civitatis sunt, atque ea juvenutis exercende & desidiæ minuende causa fieri predicant.* Pertinent huc ex Jure Justin. l. 18. de V. S. l. 24. de capt. & postlim. & quæ ibi notare solent interpretes.

§. LIII.

Latrocinia hæc, nec licita esse, nec maximam infamiam

De horum latrociniorum moralitate variæ sunt sententiæ. Ipsi populi, qui tali licentia utebantur, latrocinia talia pro infamibus non habebant, nec pro talibus ex Philosophis nostrorum temporum habuit Hobbesius *de cive cap. 5. num. 2.* Contra alii eas civitates ad classem prædonum & latronum simpliciter

pliciter referunt, adeoque sententiæ nostræ modo §. 50. propo. operari, sed sitæ contradicunt *vid. obs. 7. de Tom. VII. Obs. Sel. Hallens. Nobis mediam.* placet media sententia Puffendorffii. Sunt infamia hæc latrocinia, sed medio infamiæ genere, non extremo.

§. LIV.

Porro, si cum hoc loco Puffendorffii conferamus ejus *Aliud exemplum de existimatione*,prehendemus ibi aliud adhuc *plum raliu* ex novioribus temporibus exemplum fuisse appositum, & civitatum ex studio in majore opere omissum. Sic enim ibi legitur §. 7. ipso Puffendorffii post verba §. 51. descripta. *Id quod videtur applicari posse ad in dorffio. colas Barbariæ, qui pacta utique servant, & Mubamedanos suos non depradantur: præsertim, cum dicere possint, dari quoque inter Christianos, quibus implacabile in Mubamedanos bellum gerere officium habeatur.*

§. LV.

Quæris jam, cur hoc exemplum sic data opera omiserit Cur hoc exemplum Puffendorffius? Videtur noluisse crabrones irritare, & forte exemplum jam irritasse per hanc nimis ingenuam confessionem de vitiis idem omisseriesorum, qui se Christianos esse dicunt. Forte huc pertinet rit in opere doctrina Alciati ad d. l. 118. de V. S. cum Turcis & Saracenis nobis esse majore. bellum (ut ego intelligo, ipso jure) indictum, inter Christianos aliud esse, cum ex lege Christi omnes sint fratres &c. Et notum est arcannum Politicum Papismi, solæ religionis causa bellum esse justum ipso jure, ut nec indictione aut alia causa justifica sit opus, ex qua hypothese deducitur causa justifica Hispanorum occupandi Indias, item belli, quod Carolus M. adversus Saxones gessit &c.

§. LVI.

Pergendum nunc est ad effectum summæ infamiæ. *Hi Effectus maxime sunt*, inquit Puffendorffius §. 5. ut, nisi vitam istam rapaximam infamiam & cruentam, (addo ob dicta §. 49. habitualiter & cum infamia. jura aliorum libidinosam) abdicatum eant, ab aliis non magis parci ipsis conveniat, quam lupis aut aliis truculentis belluis. Et ubi deprehensi fuerint, atrocius plerumque solent tractari, quam alii hostes, unum & hi ultima nobis inventaverint. Sed & indigni habentur

zur, quibus ullum humanitatis etiam simplicis officium exhibeatur, quippe quo ad nocendum aliis confirmantur. Haecenus bene.

§. LVII.

Non commo-
de hoc refer-
ri a Pufen-
dorffio licen-
tiam violen-
tiae fidei.

Quod autem, statim sequitur, valde dubium est. Sic enim pergit. Quin & uti in ipsorum fide, quam dare velint, nihil fiducia locandum, (in hoc etiam consentio) ita nec fidei ab aliis data ipsos capaces esse, quamdiu istius scelestæ vitæ continuationem præ se serunt. id quod semper præsupponitur, non absurde videtur asserti posse. (Nobis autem plane alia mens est, ob dicta §. 45.) Vel enim ulro cum tali paciscor, vel vi ipsius injusta compulsus. (De posteriori casu nullum est dubium. Sed de priori quæstio est) Prius quomodo fieri possit, non video nisi ut & ipse scelerum ejus contagione inficiar, dum tanquam cum amico ago. (Sed falso hic præsupponitur, ex contractibus inferri amicitiam inter contrahentes, quod quotidiana experientia & natura emtionis, locationis, mutui, pignoris aliorumque refutat;) qui se communem omnium hostem, præterquam suorum complicum, fert. (Exinde inferri potest, me imprudenter agere, quod contraham, non inferri poterit, re semel contracta, sub prætextu infamiae me posse fidem negare, ob rationem §. 45.) Quodsi autem latro operam mihi aliquam utilem præstiterit, qualem quidem abs tali acceptare mihi non turpe fuerit. (Sed hæc limitatio videtur tollere totam exceptionem, si verum est, quod sola conventio cum latrone me scelerum ejus contagione inficiat) æquum sane videtur, ut promissam mercedem ipsi exsolvam. Sed tunc iste latro non amplius erit, qualem hic supponimus, communis omnium præterquam suorum scelerum hostis. (Imo erit, quia ex supposito Pufendorffii contrahens cum latrone, & multo magis operam utilem ab eo acceptans fit quasi ejus focus.)

§. LVIII.

Quod confir-
matur ex
alio loco
ejusdem.

Quare fatendum omnino est, virum multis meritis illustrem hic aliquid humani passum esse, nec recordatum fuisse eorum, quæ jam alibi conformiter cum nostra sententia posuerat. Egregius est ille locus & dignus, ut ipse apponatur. Extat vero lib. 3. c. 6. §. 11. ubi postquam Ciceronis assertum attulisset,

tulisset, quod cum latrone & prædone non fides esse debeat, nec jusjurandum commune, recte subjungit, hanc assertio- nem multis non esse ad palatum, si extendatur ad illa quoque pro- missa, que nulla vi compulsi cum istis ineamus; Eisi enim moribus gentium aliter tractetur justus hostis, aliter latro & pirata, non ideo tamen is statim omnia jura hominis amisit, saltem ubi humano ad- huc modo cum quibusdam agit. Nam quando mecum extra meum paci- scitur, sane non ut latro, sed ut quilibet alius homo agit. Communis autem hostis latro vocatur, quod non instar aliorum hostium certo ali- cui bellum indicat, sed omnibus promiscue, qui in manus ejus inciderunt, hostilia intendent. Quo nomine etiam ad eundem coercendum non indi- cto bello, aut singulari militum auctoritate opus est, sed cuilibet contra hunc licentiam militie ipsa natura indulget. Nihilominus dici potest, tamen admodum, fatente Cicerone, status hostilis non obstat, quo minus fides hosti data sit servanda: sic nec communem illam latronis hostili- tatem prohibere, quo minus pacta cum illo inita sint servanda: præ- sertim cum actus hostilitatis, dum pacta init latro non exerceat; &c. Enimvero qui ultro cum latrone paciscitur, quem talem novit, eo ipso censetur renunciaisse exceptioni illi, quam ex persona ipsius petiam validitati promissionis poterat opponere; quia alias nihil inter illos fuisset actum. &c.

§. LIX.

Fama intensiva est opinio plurium de alterius præstan- *Fama inten-*
tia & excellentia, non ob quavis bona, sive corporis, sive for- *siva in statu*
tunæ, sive etiam intellectus, sed ob sola bona moralia, id est vir- *naturali.*
tutes, quatenus hæc justitiæ strictæ opponuntur. Sunt au- *Ejus funda-*
tem hæc virtutes duplicis generis, aliæ ex regulis honestatis, aliæ *mentum, &*
ex regulis decori. *Vide supra §. 26.* Illæ possessionem internam *ornamen-*
virtutis respiciunt, hæc ad amoris declarationem per benefi- *tum.*
centiam tendunt. Utriusque classis virtutes utuntur bonis *virtutes*
reliquis, ut instrumentis & ornamentis, sapientia quidem seu *virtutes*
vero bono intellectus omnes, bonis vero corporis & fortunæ *beneficæ,*
virtutes beneficæ, non tam ratione beneficium dantis, ut qui *non tam*
etiamsi pauperrimus & vilissimus ac ægrotans sit, tamen *ratione*
doctrina sua sapiente & exemplo virtuoso hominibus maxi- *beneficium*
mum

num potest dare beneficium; sed ratione accipientium, qui rarissime sunt sapientes, & beneficia magis ex honore & divitiis æstimant, quam ex emendatione.

§. LX.

Effectus duplex, laus & honor. Honorum differentia & signa.

Effectus hujus famæ duplex est pro diversitate virtutum famam parientium, laus & honor. Laus est declaratio opinionis nostræ de alterius præstantia virtutis, per verba. Dico virtutis. Et si enim laudentur homines etiam a vitiosis, aut bonis minoribus, tamen illa laus est bonum apparens. Unde secundum dictum commune hæc demum vera laus est, laudari a laudatis i. e. sapientibus. Et hæc laus est communis, omni famæ intensivæ. Honor est declaratio per facta opinionis nostræ de alterius præstantia virtutis, conjunctæ cum potentia beneficiendi. Et hæc est propria famæ ex virtutibus beneficiis acquisitæ. De reliquis virtutibus communiter verum est: virtus laudatur & alget. Facta quibus honorem natura declaramus, varia sunt. Eminent autem inter illa & signum minus fallens est, obsequium spontaneum diu continuatum. Reliqua signa sunt valde dubia, & sæpe simulati, non veri honoris signa.

§. LXI

Cur ad fundamentum honoris naturalis præter virtutem requiratur etiam potentia.

Equidem virtus sola, etiam absque potentia honorari debet, & honoratur etiam a sapientibus. Sed tamen indulgetur id imbecillitati humani generis, & eorum quoque, qui jam viam sapientiæ calcant, quod potentiam demum virtute junctam honorent. Unde communiter virtus absque potentia honore caret, inter eos qui vivunt in statu naturali. Potentia absque virtute, si modo careat injustitia, effectibus famæ simplicis contenta est, si conjuncta sit cum injustitia, crimen est, si contra regulas decori & honesti peccat, vitium est.

§. LXII.

Ad laudem & honorem in statu naturali nemini cogi potest.

Cæterum cum laudare alium & honorare, qui laude & honore dignus est, sint officia humanitatis, & actiones ex regulis amoris procedentes, constat, effectus famæ intensivæ inter eos, qui in statu naturali vivunt, producere saltem jus imper-

imperfectum, neque adeo denegationem honoris & laudis simplicem absque contumelia dare viruoso, etiam si potenti, justam belli causam. Nam neque ad officia humanitatis, neque ad amorem, quis cogi potest. Unde profluxit vulgatum illud, honorem (late dictum, quatenus laudem sub se comprehendit) esse in potestate honorantis, non honorati.

§. LXIII.

Porro cum & loco alii cedere sit signum honoris, simul certum est, inter eos, qui in statu naturali vivunt, nullam esse justam causam, alium ob denegatam præcedentiam bello petendi, nisi pactum accesserit, quod uti in genere efficit, ut ea, quæ alias ex jure humanitatis debebantur, jam incipiant deberi ex jure perfecto, ita eadem est ratio præcedentiæ, in tantum, ut nec hic præscriptio sola locum habeat, cum ut vidimus, loco cedere sit actus meræ facultatis. Quæ hæcenus de fama intepitiva diximus breviter, illustrabuntur per ea, quæ fustius disserit Pufendorffius *d. c. 4. §. 12. usque ad §. 21. cujus doctrinam sic in ordinem redigere tentavimus.*

Ergo in statu naturali non est fundamentum definiendi controversias de præcedentia.

§. LXIV.

Illud tamen ex natura humana observare licebit, homines & sapientes & stultos sponte honorare eos, quorum beneficiis habent opus; nec prudenter eos facere, qui illis, qui potentia & voluntate nocendi pollent, si non honorentur, cultum externum denegare velint. Igitur illa regula fere sine exceptione est: Inter eos, qui sunt in statu naturali, eos merito præcedere alios, & honorem ab iis exigere, qui ope eorum & beneficio valde habent opus. Quin & ejus regulæ usus practicus etiam subinde se exferit inter eos, qui in societate civili vivunt. Porro, etsi potentia nocendi non sit justa causa honorem & præcedentiam postulandi, est tamen justa causa, eandem exhibendi ipsis in personis cedentibus & honorantibus. Res eodem modo se hic habet, ut in denominatione metus justæ & injustæ.

Videlicet theoretice. Ad sunt rationes servationes practica.

§. LXV.

Ex dictis vero simul patet, quid sentiendum sit de oppositum
E positum same inten-

ſua duplex: poſito famæ intensivæ. Etenim carere virtutibus famam inten-
vilitas & in- ſivam producentibus in ſe non eſt crimen, & nihil aliud ope-
famia ſim- ratur, quam laudis & honoris carentiam. At vero carentia
plex. Hæc eſt hæc magis vilitas, quam infamia eſt. Quodſi quis inſuper vi-
infamia, inſi- tiis, quæ virtutibus illis opponuntur, ſit infectus, notam &
ma & impro- vituperium quidem meretur inſuper virorum ſapientum,
prie dicta, adeoque non ſolum haud bene, ſed & male apud eos audit,
cum poſſit ac turpitudine laborat, ſed tamen hæc infamia nonniſi im-
cum fama proprie dicta eſt, aut infamia ſimplex, nec intensiva, niſi forte
ſimplici eſſe intuitu vilitatis, i. e. ſimplicis laudum & honorum carentiæ.
conjuncta. Ac poteſt adeo hæc turpitude & probrum cum fama bona
 ſimplici eſſe conjuncta, ſi abſtineatur ab actibus injuſtiæ.

§. LXVI.

Exigui effe- Unde nec ejuſmodi infamia homines ineptos reddit ad
ctus hujus in- ſocietatem cum aliis hominibus æqualem, nec cauſam juſtam
famia in ſta- bello præbet inter eos, qui in ſtatu naturali vivunt, multo
tu naturali. minus eos indignos reddit officiorum humanitatis, aut con-
 ventionum & obligationis ex conventionibus ortæ. Quin &
 vituperium, quod merentur vitioſi, non debet eſſe conjun-
 ctum cum contumelia & convicio. Neque adeo veritas con-
 vicii excuſat ab injuria. Sed injuria ejuſmodi infamibus etiam
 ex vero illata læſis juſtam cauſam belli præbet contra injuri-
 antes. Et cum illi, qui fama huic infamiæ oppoſita præditi
 ſunt, non poſſint cogere alios ad laudem & honorem, etiam
 carentia laudis & honoris ob infamiam ſimplicem non eſt ef-
 fectus magni momenti. Non tamen etiam poſſunt conqueri
 tales infames, ſi quis ſocietatem arctiorem cum iis contrahere
 detrectet, abſque contumelia. Unde ſi quis ejuſmodi turpi
 perſonæ filiam ſuam deneget in matrimonium dare, licebit. Si
 inſuper cum contemptu vilitatem exprobrat, aut vitium cum
 contumelia objiciat, non habet cauſam conquerendi, ſi re-
 pulſus injuriam illatam armis vindicet. &c.

§. LXVII.

Concluſio. Satis hæcenus, ſi non nimis de fama utraque in ſtatu
Difficultas naturali, diſſeruimus. Sed longe latior campus ſe jam offert,
doctrinæ de ſi conſideremus fundamenta generalia de infamia ſimplici &
 in-

intensiva, ac utriusque oppositis in statu civili. Nam quæ hic *fundamentis* prævit Pufendorf. *d. l. 8. c. 4. §. 6. 7. 8. 9. 10. item. §. 23. Et sequentibus famæ & infamiae in statu civili.* sunt quidem boni loci communes, sed adhuc digerendi, & ordi-
nandi, sæpe etiam emendandi, nisi quod de nobilitate sanguinis paulo fusius differuerit. Accedit materix difficultas, orta partim ex diversitate famæ & infamix civilis a naturali, quam structura civitatis & finis societatis civilis parit; partim ex variatione morum & legum civilium circa qualitates & effectus honorum & infamix, quæ quidem singula habent suas rationes & causas regulis includendas, sed obscuras sæpius, & sine notitia accurata antiquitatum Historicarum, quæ & ipsi sæpius latent, non eruendas. Unde hanc spartam alii relinquo, & saltem observationes quasdam promiscuas, & summas lineas rerum fusius differendarum corollariorum loco hic subijcio.

COROLLARIA.

I.

IN statu civili fama simplex sæpe amittitur per peccata imbecillitatis humanæ si ea legibus sint prohibita. Ibi famæ violatio non præbet causam belli, sed actionem parit. Ibi sæpe lenones, meretrices, mendici pro infamibus habentur. Contra sæpe pro infamibus non habentur, qui in statu naturali infames forent, ut fures suo modo ap. Ægyptios & Lacedæmonios. Effectus infamix intensivæ i. e. denegatio omnes juris raro obtinet in republica, ubi tolerantur infames. In civitate honores plerumque debentur ex jure perfecto; Fons honorum & infamix simplicis seu non admittibilitatis ad honores est solus princeps; Sunt etiam in civitate diversi & variantes effectus honoris & infamix, &c. Quæ omnia se in statu naturali habebant aliter.

II. Apud Hebræos quatuor erant genera infamium, qui a testimoniis & judiciis arcebantur. Aleatores, Feneratores, quæstum facientes ex anni septimi, seu remissionis anni frugibus, & denique qui columbas volare docerent. Selden. *De J. N. & G. sec. disc. Hebr. l. 4. c. 5. p. m. 511. Conf. lib. 6. c. 6. 9. & 11.*

E 2

III. In

III. Infamia viventibus imposita absurdum pœnæ genus. D. Titius *obs.* 82. *ad Pufend. de offic. hominis & civis.* Contra militat praxis communis variarum rerum publicarum; & ratio, quod in pœnis infligendis tentanda suppressio omnium trium affectuum dominantium, quatenus ad mala incitant, voluptatis per dolores, avaritiæ per ademptionem bonorum & occasio- nis acquirendi, ambitionis per infamiam. Adde locum Dio- dori siculi ap. Pufendorffium §. 7. de pœna infamiæ ab Ægy- ptiis dictata desertoribus ordinum. Sed forte pugna conci- liari potest per distinctionem. Sane pœna fugitionis, qua- tenus apud nos in usu & cum infamia conjuncta est, non vi- detur admodum rationalis.

IV. Fama & infamia sunt prædicata hominum liberorum in republica, diversos eorum status parentia. Unde servus accurate loquendo non infamis est, nam statum non habet. Nec adeo commode illis, quorum existimatio in civitate ex mero statu deficit, Pufendorffius §. 6. jungit servos.

V. Recte Ulpianus *l. 42. de V. S. Probra quadam civiliter & quasi more civitatis.* Ut puta *furtum, adulterium, natura turpe est.* Sed quod jam sequitur, dubium exemplum est. *Enim vero tutela damnari, non tam natura probrum est, sed more civitatis.* Etenim illi demum infames hic fiunt, qui ob dolum conde- mnantur. At dolosa læsio est etiã fundamentum infamiæ simplicis ex jure naturæ. Et potius id videbatur ex jure civili derivandum, quod non ex omnibus contractibus ob dolum damnati infames fierent. Sed demus tamen, exemplum hoc ex principiis juris prudentiæ Romanæ, & suo modo etiã ex fundamentis nostræ dissertationis, demonstrari posse, est tamen exemplum valde dubium. Et quæ jam ab Ulpiano subjun- gitur ratio, est obscurissima. *Nec enim, inquit, natura probrum potest etiã in hominem idoneum incidere.* Fateor ingenue, me nec assertionem, nec ejus applicationem ad exemplum tutelæ intelligere, & mirari adeo, quod Alciatus, Brechæus, Forne- rius, Wissenbachius, Dionysius Gothofredus eam applicatio- nem vel plane omittant, vel frigide tractent. Haud dubie exem-

exemplum magis perspicuum fuisset, si Ulpianus attulisset exemplum feminae tempore luctus nubentis, vel quid simile.

VI. Copiam talium exemplorum suppeditat praefatio Cornelii Nepotis. Ad quam vide observationes in *dissertatione* Dn. Praesid. *de statuum imperii potestate legislativa* §. 34. 35.

VII. Valde turbat rempublicam, si iudicium de fama & infamia civium dependeat ab alio collegio, quam summa potestate. *d. §. 35.* Adde totam *dissertationem* Dn. Praesid. *de iudicio & censura morum.*

IX. Apud Germanos id videtur peculiare fuisse, quod infamibus jus non diceretur, unde dicebantur *Diechtlose*, & quod infamia transfret quandoque ad liberos. *Landr. lib. 1. art. 37.*

IX. Alia infamiae genera, item alii effectus magis conveniunt Monarchiae, alia Aristocratiae & Democratiae. Ita v. g. quod infames excludantur ab opificiis, videtur originem debere principis Democraticis, ubi opificia conjunctos fere honores habent.

X. In Democratia & Aristocratia poenae & exempla infamiae diutius durant, certe non ita mutabilia sunt, ut in Monarchia. Exemplum praebent arenarii in Rep. Romana. *Vide Dissert. Dn. Praesid. de Noricor. causis adimendi legitimam* §. 22. seq. quae disputatio a §. 20. ad 40. plures suppeditabit meditationes, ad doctrinam generalem & specialem de fama & infamia civili pertinentes.

XI. Quod spurii infamibus accenseantur, & quod spurii etiam vocentur illi, qui ex stuprata nascuntur, non rationi, non scripturae, non juri Romano, sed artibus Cleri Pontificii Politicis debet originem; Huc etiam pertinet tota hypothesis Pontificiorum, quod Matrimonium sit sacramentum.

XI. Vellem informari a perito, quando in Germania carnifices esse ceperint infames, & qua ex ratione, quibus gradibus, & quo successu. Praeprimis an ante introductum jus romanum in Academias Germaniae carnifices pro infamibus fuerint habiti. Notabilis est locus in Mülleri Annalibus Saxonis ad annum 1470. ubi refert, quod cum quidam ci-

wis Budstadiensis concivem suum cultro interemisset, Senatus loci super hoc facto eadem nocte sententiam mortis pronun-
ciaverit, executio vero decollationis statim ab interemti se-
niore agnato facta fuerit.

XIII. Levis notæ macula uti semel tantum in jure Ju-
stiniano occurrit, ita falsum est, legislatorem in l. 27. C. de
inoff. testam. voluisse denotare tertium genus infamæ ab infamia
juris & facti distinctum. Contrarium persuadebit Jaco-
bus Gothofredus in *Comment. ad Cod. Theodos.* ubi docet, quo-
modo Compilatores Codicis istam legem ex duabus aliis con-
farcinaverint. Unde nullum exemplum levis notæ maculæ
genuinum ex Jure Justiniano afferri potuit. Sed tota hæc
levis notæ macula est pallium ignorantæ causarum, cur mor-
ibus nostris quidam pro infamibus habeantur, qui tales non
debent esse, vel secundum fundamenta genuina juris &
politices, vel secundum principia juris Justiniani. Commu-
nem Dd. doctrinam de levis notæ macula late exponit *disserta-
tio Tubingensis* sub Præsidio Frommanni.

XIV. Si quis genuinum commentarium theoretico pra-
cticum de his, qui notantur infamia, scribere vellet, rem per-
spicue sic tractare possit, ut (1) fundamenta doctrinæ de ex-
istimatione fama & infamia in statu naturali exponat distin-
ctius & prolixius, quam nos fecimus, qui primas saltem li-
neas quasdam projicere in chartam tentavimus; (2) ut eodem
modo exponat fundamenta generalia intuitu status civilis.
(3) Ut illa fundamenta applicet ad doctrinam juris Romani &
quidem secundum variantia tempora. (4) Ut examinet do-
ctrinam juris Canonici de fama honore & infamia, quatenus
a fundamentis genuinis recedat, & varios errores, partim in
Jus Justinianum, partim in mores populorum Christiano-
rum introduxerit. Confer. Freherum de *existimat. lib. 3. c. 1. n. 7.
& cap. 3. n. 9.* (5) Ut ostendat usum practicum de his, qui no-
tantur infamia, esse mixturam inconcinnam & male cohæren-
tem Juris Canonici & morum patriorum, ac opinionum Dd. in-
certarum & sibi contradicentium. Usus vero Juris Romani
hac

hoc parte esse exiguum, partim ob fraudes Juris Canonici, partim ob rationem corollarii X.

XV. Stuprata & concubina apud Romanos non est infamis. Freherus *d. l. 3. cap. 16. n. 18. & 19.* Meretrix est infamis. Scilicet stupratam habebant pro persona honesta a stupratore vi vel fraude læsa, concubinas habere permittebant, meretrices saltem tolerabant. Jure Canonico contra stuprata & concubina meretrici æquiparatur, quia scortatio hoc jure est omnis concubitus extra sacramentum.

XVI. An Princeps possit pro lubitu auferre existimationem simplicem tractat Pufendorffius §. 9. Nobis videtur distinguendum inter existimationem sui & famam externam; tum inter officium Principis & effectum externum in civitate.

XVII. Scio indicium aliquod ad inquirendum & torturam facere posse, si quis delicti insimulatus etiam extra judicium taceat aut titubet, præprimis si alia indicia adsunt. Cæterum uti haud dubie ex principiis sanæ rationis pro infami non est habendus, qui injurias illatas sive in Rep. sive in statu naturali armis non vindicat: Pufend. §. 8. Ita nec ille, qui easdem in civitate non vindicat actione injuriarum. Sed moribus tamen in jurisprudentia opificiaria fere contrarium obtinet. Contra quem morem irrationabilem elegans remedium suppeditat Becher von *Aufnehmen der Städte.* An hic mos irrationabilis debet originem inquisitoribus magicæ pravitatis, apud quos indicium torturæ facit, si fœmina per contumeliam venefica appellata actionem injuriarum non instituerit? Imo etiam si instituerit. An vellemus, opifices prudentiores esse debuisse sacris suis Doctoribus?

XIIX. Infamia uti debebat notare delinquentes, neque adeo transire ad eorum liberos, ex genuinis principiis: Ita nec effectus ejus debebat vel afficere substitutum vel evitari per substitutum. Quæ Pufendorffius de hac quæstione tractat §. 10. distinctiorem postulant explicationem. Interim jam leges Romanæ hic indulerunt aliquid opinioni vulgi. Unde in judiciis famosis, si procurator damnatus esset, non ipse principalis, hic non fiebat infamis: Ita lex Ælia permit-

tit

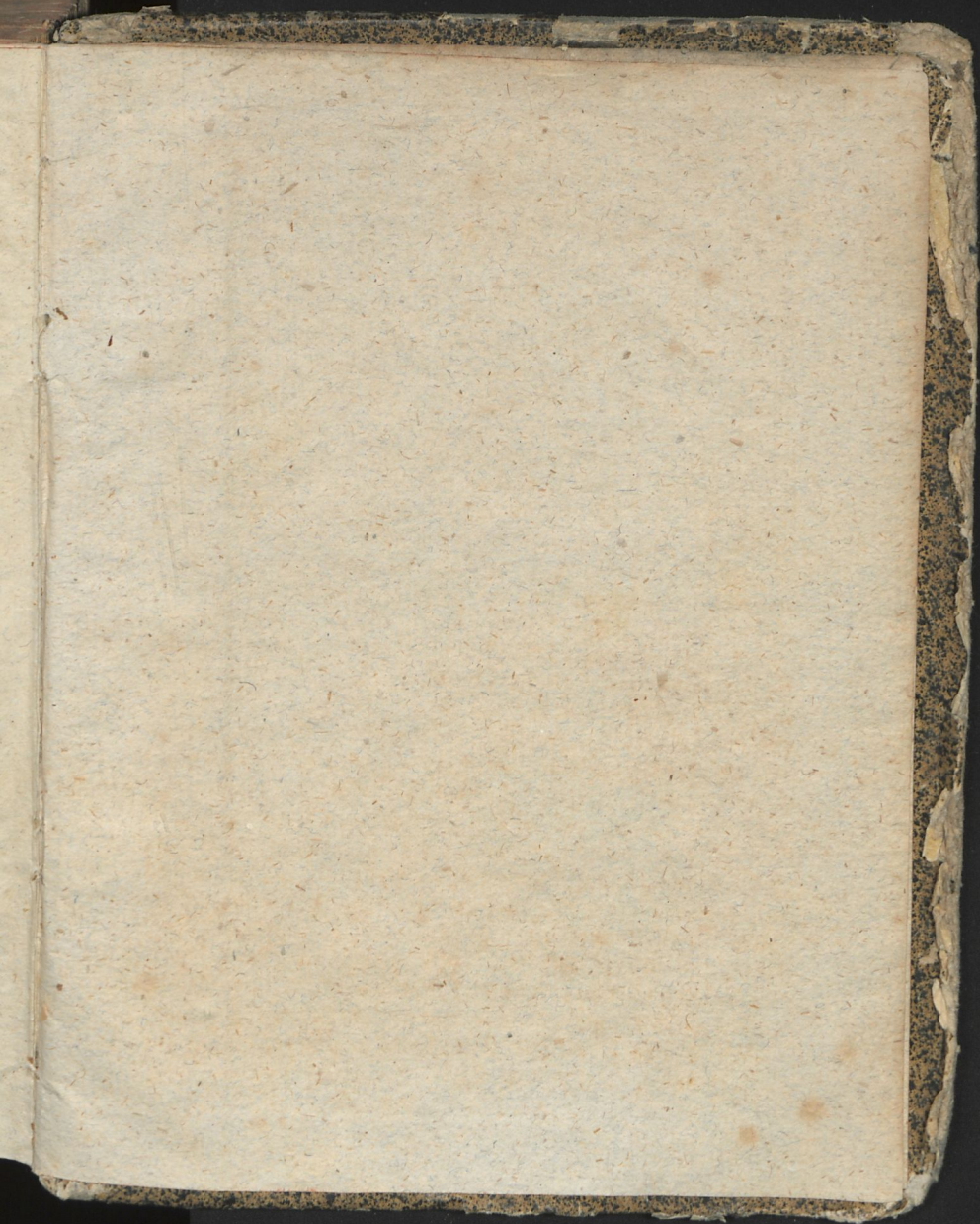
tit servum heredem necessarium instituere, ut evitetur infamia, quam metuebat testator, si suo nomine bona post mortem publicentur.

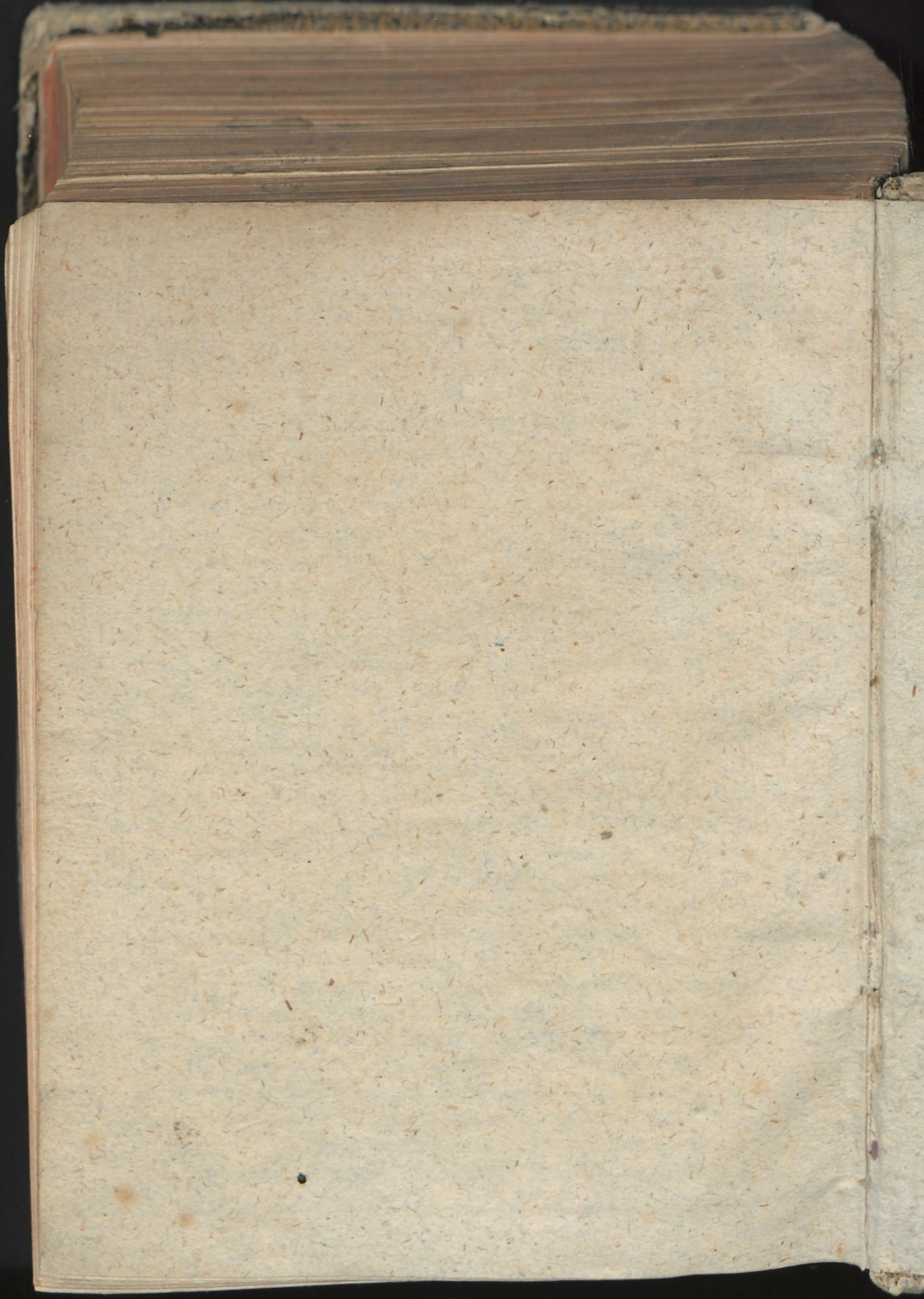
XIX. Omnes infames qui ad honores non admittuntur, viles sunt, sed non omnes viles sunt infames, etsi nec his pateat aditus ad honores. Prout honores in Republica sunt variorum graduum, ita & vilitatum varia sunt genera. Ergo leges, quæ de vilibus personis disponunt, probe sunt consideranda. Dabimus exemplum. Præceperat Potentissimus Rex, ut matrimonia nobilium cum feminis rusticis & plane vilis conditionis habeantur pro matrimoniis ad morganaticam. Duxerat nobilis filiam bibliopegi. Quærebatur, an justum sit matrimonium. Videbatur negandum, quia haud dubie opifices sunt intuitu nobilium valde vilis conditionis. Sed obtinuit pluralitas votorum, in edicto regio intelligi viles rusticis æquales. Confirmavit hanc interpretationem doctrinalem interpretatio Regia authentica, in Edicto intelligi debere secundum ordinem verborum personas viliores rusticis.

XX. Ex observatione præcedente etiam dijudicandum, an ita stulta fuerit plebs, cujus meminit Schœpfer. *ad tit. de his qui voc. infamia n. 4.* quæ licet filio, ad sacrum ministerium aspiranti, objecerit natalium vitium. Vilitas status propagatur etiam ad liberos, etsi de infamia aliter sit dicendum. Apud Populum Judaicum etiam corpore vitiatum non admittebantur ad cultum Leviticum. Neque solum contra legem Mosaicam, sed & contra prudentiam Politicam peccavit Jeroboamus, quod vilissimos ex plebe Sacerdotes fecerit. Sicut reliquæ politicæ Papalis, omnes ordines turbant, quod omnium ordinum homines possint Clerici fieri, & una cum Clericatu aspirare ad dignitates maximas in Republica. Et mirum tamen, quod post reformationem Protestantem adhuc magis adversus honorem ministerio debitum peccent, quam Pontificii; Nam apud Pontificios tanta copia vilium in Clero non est. Sed causa hujus mali nequaquam nostris ministris Ecclesiæ est adscribenda, sed est vitium

Politicorum, de quo alibi.

FINIS.

64475

AB 64 475

VD 18

ULB Halle 3
002 813 890

SB

R
VD 17

DISSERTATION
**EXISTENTIA
FAMA
EXTRA**

RECTORE M
SERENISSIMO
DN. PHILIPPO
PRINCIPE BORVIS
DENBURGICO ET
GVBERNATORE

PROREC
DN. CHRISTIANO
ICTO POTENTISSIMO R
ET SERENISS. DVCIS
RESPECTIVE INTIM
ET FAC
IN ALM
PRO

Summos in utroque jure bono
IN A
HORIS ANTE ET POST
PVBLICO ERVDI
ZACHARIAS
Advoc. F

HALÆ MAGDEBURGÆ

23
**NE
A**

MO,
RAN-
I

SIO,
EREND.
MARIO
O

capessendi
CIX.

Lvs.
ANIS.

